

**Дата: 30.10.2023**

**Група Б-1**

**Урок 19-20**

**Тема: Соціологія політики**

## **Матеріали до уроків**

**1. Опрацювати матеріали уроків 19-20 та підготувати опорний конспект**

**2. Підготувати доповідь на тему за вибором:**

1. Соціологічні дослідження політичних процесів в Україні
2. Засоби масової комунікації. Функції масової комунікації. Вплив засобів масової комунікації

- 1) Політика як особливий вид соціального регулювання. Предмет соціології політики .
- 2) Політична система суспільства; її структура, функції, принципи стратифікації.
- 3) Легітимність політичної влади в суспільстві та її ознаки.

**Політика**— галузь відносин між соціальними суб'єктами (класами, соціальними групами, політичними партіями, окремими особами, національними спільнотами, державами) щодо здійснення (використання, розподілу, завоювання) політичної влади.

Політика є сферою діяльності , що пов'язана з відносинами між класами, націями та іншими соціальними групами з приводу державної влади – її завоювання, утримання і використання у власних цілях.

За визначенням М.Вебера, політика – це «прагнення до участі у владі або справляння впливу на розподіл влади чи то між державами, чи всередині держави, між групами людей, з яких вона складається.»

**Предмет соціології політики**— галузь соціологічного знання, яка вивчає соціальні механізми влади та їх вплив у суспільстві, закономірності впливу соціальних спільнот, інститутів на політичний порядок, соціальні засади політичних та державних інститутів, стан, тенденції, напрями функціонування політичної свідомості, політичної поведінки в соціальному середовищі.

**Предметом** соціології політики є соціальний механізм влади та її вплив у суспільстві на різних етапах його розвитку і функціонування. Саме вивчення механізму перетворення соціального у політичне , зокрема механізму формування із соціальної спільноти механізму суб'єкта, відрізняє соціологію політики від інших політичних дисциплін.

Завдання соціології політики полягає в конкретному аналізі змісту політики і політичної діяльності різних соціальних груп, у дослідженні характеру їх політичних інтересів і відповідних політичних відносин, змісту діяльності політичних інститутів, у вивченні політичних партій та рухів, поведінки і свідомості мас.

Соціологія політики вивчає суть влади, її природу і прояв з погляду конкретної людини, організації та об'єднань. Саме тому для неї предметом особливої уваги є розгляд особистості як суб'єкта політичного життя, бо кожна людина в суспільстві – об'єкт і суб'єкт політичних відносин.

**Предметом вивчення соціології політики є такі питання:**

- прояв політичних процесів у соціальній структурі;
- здійснення інституціоналізації соціальних рухів;
- необхідні політичні дії для підтримки соціальної стабільності;
- соціальні підстави переходу від одного політичного ладу до іншого.

Отже, предметом соціології політики є політична свідомість і поведінка людей, які втілюються у діяльності держав і громадських інститутів, організацій, а також механізм впливу на процеси функціонування політичної влади.

**2) Політична система суспільства** — інтегрована сукупність відносин влади, суб'єктів політики, державних та недержавних соціальних інститутів, покликаних виконувати політичні функції щодо захисту, гармонізації інтересів соціальних угруповань, спільнот, суспільних груп, забезпечувати стабільність і соціальний порядок у життєдіяльності суспільства. До неї належать законодавча, судова, виконавча системи, центральні, проміжні і місцеві системи управління (самоуправління), які базуються на принципах представництва та організації.

**Структура політичної системи** — сукупність владних інститутів, що пов'язані між собою і створюють стійку цілісність.

**Структуру політичної системи становлять:**

**1. Політичні відносини.** Вони формуються в суспільстві щодо завоювання та здійснення політичної влади. Це — міжкласові, внутрікласові, міжнаціональні та міждержавні відносини; вертикальні відносини у процесі здійснення влади між політичними організаціями (державою, партіями, трудовими колективами); відносини між політичними організаціями та установами (адміністрацією, інститутами).

**2. Політична організація суспільства.** Визначальним елементом політичної організації суспільства, її ядром є держава з усіма її складовими: законодавчою, виконавчою та судовою гілками влади, збройними силами. Будучи головним інститутом політичної системи, держава здійснює управління суспільством, охороняє його економічну, соціальну і культурну сфери. Взаємозв'язок між різними рівнями й гілками державної влади, між державою та громадянським суспільством здійснюють політичні партії — певні групи людей, яких єднають спільні цілі та інтереси. Головним призначенням партій є досягнення державної влади; оволодіння апаратом управління для реалізації соціальних інтересів, які вони представляють; участь у розробці політичного курсу країни та вплив на висування і призначення державних лідерів.

**3. Трудові колективи** створені для виконання виробничих завдань, але за певних умов вони можуть стати й політичними суб'єктами. Це відбувається, коли економічні методи вирішення питань стають неефективними і колектив перебирає на себе політичні функції. Для цього він повинен бути спроможний ухвалити самостійне політичне рішення, мати засоби й можливості для його реалізації.

**4. Громадські організації та рухи**, які мають на меті вирішення політичних проблем, задоволення й захист потреб та інтересів своїх членів. Кожне з професійних, молодіжних, творчих та інших добровільних об'єднань має статут із чітко визначеними завданнями в межах чинних державних законів.

**5. Засоби масової інформації.** Вони є активним і самостійним елементом політичної системи суспільства і в демократичних країнах відіграють роль четвертої влади. Засоби масової інформації — це розгалужена мережа установ, що займаються збиранням, обробкою та поширенням інформації. Вони впливають на регулятивно-управлінську діяльність усіх ланок управління, сприяють реалізації цілей політики, пропагують вироблені політичні й правові норми. Засоби масової інформації намагаються звільнитися з-під державного й політичного диктату, але їхня незалежність не забезпечує нейтральності. Інтереси певних соціальних сил завжди домінують у викладі масової інформації.

**6. Політичні принципи й норми**, їх призначення полягає у формуванні політичної поведінки та свідомості людини відповідно до цілей і завдань політичної системи. Закріплені в Конституції, законах, кодексах, законодавчих актах політичні принципи й норми регулюють політичні відносини, визначають дозволене й недозволене під кутом зору зміцнення правлячого режиму.

**7. Політична свідомість і політична культура.** Будучи важливими елементами політичної системи, вони формуються під впливом соціальної та політичної практики. Політична свідомість постає як сукупність політичних ідей, уявлень, традицій, відображених у політичних документах, правових нормах, як частина суспільної свідомості, а політична культура як сукупність уявлень про різні аспекти політичного життя

### **3. Легітимність політичної влади в суспільстві та її ознаки**

Для характеристики політичної влади використовується також термін "легальний", що означає "законний". Легальна влада - це влада, що встановлена законом і діє відповідно до нього.

**Традиційний тип** легітимності влади ґрунтується на авторитеті традицій і звичаїв. Влада цього типу встановлюється відповідно до традицій і звичаїв і ними ж обмежується. Підвладні сприймають владу як належну тому, що так було завжди, вони звикли підкорятися владі й вірять у неперушність і священність здавна існуючих порядків. Традиційна легітимність найстійкіша, оскільки сталими є самі традиції і звичаї. Наочним прикладом легітимності цього типу є влада спадкоємця престолу.

**Харизматичний тип** легітимності політичного панування ґрунтується на вірі підвладних у незвичайні якості і здібності, винятковість правителя. Такий тип притаманний суспільствам з невисоким рівнем розвитку демократії і політичної культури його членів. Нерідко він виникає і в розвинених демократичних державах у кризові періоди, коли відчувається нагальна потреба в об'єднанні всіх верств суспільства навколо особи політичного керівника для виходу з кризи. При цьому свідомо культивується велич самої особи керівника, авторитет якого освячує владні структури, сприяє визнанню влади населенням.

**Раціонально-легальний тип** легітимності політичного панування базується на переконанні підвладних у законності (легальності) й доцільності

(раціональності) встановлених порядків та існуючої влади. За цього типу легітимності органи влади та їхні керівники обираються через демократичні процедури й відповідальні перед виборцями, правлять не видатні особистості, а закони, на основі яких діють органи влади й посадові особи. Це — основний тип легітимності політичної влади в сучасних демократичних державах. Оскільки він ґрунтується на довірі громадян до держави як політичного інституту, то називається ще інституціональним,

**Для зворотного зв'язку: [nataliia\\_matvieieva@ukr.net](mailto:nataliia_matvieieva@ukr.net)**